

Л.П. Чілік
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»
Науковий керівник: д. ю. н., доц. Є.Д. Стрельцова

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ» В МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Іноземні інвестиції є одним з ключових факторів в сфері розвитку економіки, забезпечення фінансової стабільності в державі. Виходячи з нагальних економічних проблем, спричинених військовою агресією з боку РФ, питання залучення іноземних інвестицій в головні сфери життєдіяльності суспільства з метою недопущення економічної кризи є одними з пріоритетних завдань економіки. З іншого боку, актуальність даної теми зумовлена процесом інтеграції України в ЄС в сфері приведення законодавства України до відповідних стандартів та вимог ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Задля створення ефективного інвестиційного клімату для іноземних суб'єктів необхідно створити такі умови, які б захищали іноземні вклади. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне проаналізувати поняття «іноземні інвестиції», з урахуванням норм національного законодавства та їх відповідності міжнародним критеріям щодо його визначення.

Відповідно до норм Господарського кодексу України іноземною інвестицією є цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства

України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [1, ст. 116]. Таке ж визначення надано законодавцем в ст. 1 ЗУ «Про режим іноземного інвестування» [2, ст. 1].

Таким чином, відповідно до норм національного законодавства іноземним інвестиціям притаманні наступні риси:

1. *Цінність*, тобто матеріальне вираження інвестицій. Так, згідно з положенням ст. 2 ЗУ «Про режим іноземного інвестування» особливістю іноземних інвестицій є їх грошове вираження, а саме – наявність встановленої вартості будь-якої валюти [2, ст. 2].

2. *Спрямованість в об'єкти інвестиційної діяльності*. Відповідно до ст. 4 зазначеного вище Закону іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти, інвестування в які не заборонено законами України. А саме, спеціальними законами України можуть визначатися території, на яких діяльність іноземних інвесторів та підприємств з іноземними інвестиціями обмежується або забороняється, виходячи з вимог забезпечення національної безпеки [2, ст. 7].

3. Суб'єктом інвестування є *іноземний інвестор*, що здійснює інвестиційну діяльність на території України, а саме:

- іноземна юридична особа;
- фізична особа – іноземець, яка не має постійного місця проживання на території України і не обмежена у дієздатності;
- іноземна держава, міжнародна урядова та неурядова організація.

4. Мета здійснення такого інвестування має *економічну або соціальну направленість*. Економічна направленість інвестування також характеризується наявністю ризику отримання прибутку. Такий ризик інвестування виявляється в строковому характері досягнення кінцевої мети. Стосовно альтернативного варіанта мети інвестування – соціальної направленості: за своєю суттю дана категорія є відносною та не є чітко визначеною. Так, отримання прибутку завжди можна простежити, оскільки воно виражається в матеріальному еквіваленті. Соціальний ефект – це поняття, кінцевий результат якого визначити не завжди вдається можливим.

Аналізуючи міжнародні договори, які визначають основні відносини іноземного інвестування, відзначимо Конвенцію про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними

особами, або Вашингтонську конвенцію (далі – Конвенція), яка була прийнята в 1965 році. Конвенція регулює питання функціонування Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів (далі – Міжнародний центр), але визначення «іноземних інвестицій» не надає [3].

Проте, в ході розгляду інвестиційних спорів в Міжнародному центрі виокремилася два підходи стосовно визначення «іноземних інвестицій». За першим підходом, в справі *Fedax N.V. проти Республіки Венесуела*, основні характеристики інвестицій описуються як такі, що включають певну тривалість, певну регулярність прибутку і доходу, наявність ризику, наявність суттєвих зобов'язань і значення для розвитку держави, що приймає такі інвестиції [4, п. 43]. За другим підходом, в справі *Salini Costruttori S.P.A. ma Italstrade S.P.A. проти Королівства Марокко*, зазначалися наступні критерії визначення інвестиції: внески, певна тривалість виконання зобов'язання та наявність ризику; додатково виділяють внесок в економічний розвиток приймаючої держави. Необхідно додати, що ці різні елементи можуть бути взаємозалежними. Таким чином, ризики операції можуть залежати від внесків і тривалості виконання контракту. У результаті, ці різні критерії мають оцінюватися глобально [5, п. 52].

Відповідно до Угоди між Урядом України та Урядом Канади про сприяння та захист інвестицій термін «інвестиції» характеризується трьома основними ознаками: наявністю активів у власності інвестора Договірної Сторони або під його безпосереднім контролем, приналежністю активів до території Договірної Сторони та економічним характером такого інвестування. Тим часом, до інвестицій не прирівнюється нерухоме майно або інша матеріальна чи нематеріальна власність, придбання якої здійснюється не для отримання економічного прибутку чи інших підприємницьких цілей [6, ст. 1].

В Угоді між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій термін «інвестиція» означає будь-яке майно [7, ст. 1].

Отже, визначення інвестицій в двосторонніх договорах може різнитися, водночас, міжнародні єдині критерії стосовно формування дефініції «іноземні інвестиції» поки що не встановлені, що

надає право країнам самостійно визначати в угоді коло інвестицій на свій розсуд. Водночас, аналізуючи норми національного законодавства, дійшли висновку, що такі ознаки іноземної інвестиції, як матеріальні внески, економічний ефект для приймаючої країни, надані в деяких міжнародних угодах та вироблені у процесі правозастосування, знайшли своє відображення в українському законодавстві.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 20.04.2022).
2. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 19, ст. 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text> (дата звернення 20.04.2022).
3. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами : ратифіковано Законом № 1547-III (1547-14) від 16.03.2000 / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2000. № 21. ст. 161. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text (дата звернення 20.04.2022).
4. FEDAX N.V. V. THE REPUBLIC OF VENEZUELA: Decision of the Tribunal on Objections to Jurisdiction from July II, 1997. URL: https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0315_0.pdf (дата звернення 20.04.2022).
5. SALINI COSTRUTTORI S.P.A. AND ITALSTRADE S.P.A. v. KINGDOM OF MOROCCO: DECISION ON JURISDICTION from July 23, 2001. URL: <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0738.pdf> (дата звернення 20.04.2022).
6. Угода між Урядом України та Урядом Канади про сприяння та захист інвестицій : ратифіковано Законом № 203/95-ВР від 02.06.95 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_008#top (дата звернення 20.04.2022).
7. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій від 12.01.1993, набуто чинності 14.09.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_169#Text (дата звернення 20.04.2022).